

Čtvrtletník pro obnovu české filantropie

The Art of Giving

Umění darovat

2/Podzim 2012

**Pořádněj
mejdán**

„Rádi bychom pomohli něčemu, co má smysl. Nevíme ale, kde to hledat a jak začít.“ Taková bývá reakce lidí, kteří uvažují o vstupu do světa filantropie a rádi by se v něm zabydleli a cítili příjemně.

Dárcovství se dá stejně jako cokoliv jiného dělat dobře i špatně, lehce i těžkopádně, nápaditě i formálně - jen kvůli odškrtnutí pomyslné čárky. Příběhy, s jejichž protagonisty vás tentokrát chceme seznámit, jsou podle nás inspirující především v tom, že z nich mají ohromnou radost sami dárči. A názorně ukazují, jaké to je, když se ti, kteří mají vlastní prostředky a vlastní vizi, propojí s těmi, kteří dobročinnost dokážou dělat promyšleně a naplno.

Ano, hledáme sebevědomé úspěšné neziskovky a odvážné štedré dárce. A jsme přesvědčeni, že aby si obě strany porozuměly, potřebují nacházet společnou řeč. Snad jim k tomu pomohou i následující stránky.

Přejeme hezký podzim a těšíme se na shledanou v čase vánočním.

Jiří Bárta, ředitel Nadace VIA Marek Šálek, šéfredaktor

Komu dává elita

Jaká témata podporují nejčastěji?

Ohrožené děti
(dětské domovy,
SOS vesničky)

45%

Lidé se zdravotním
hendikepem

35%

Školství, kultura, věda

16%

Přírodní
katastrofy

13%

Výzkum léčby nemocí

9%

Lidé v tíživé situaci

5%

Církev

3%

Sport

2%

Ochrana zvířat

1%

Českým dolarovým milionářům je v průměru sedmačtyřicet let. Jsou hrdými patrioty, trápí je korupce, nedostatek politických lídrů a vizi. Do průzkumu, jehož cílem bylo zmapovat jejich investiční chování a životní styl včetně ochoty k dobročinnosti, se zapojila více než stovka respondentů. Na charitu přispívá 90 % dotázaných, pravidelně tak činí víc než polovina.

Zdroj: Wealth Report, J&T Banka a Perfect Crowd, 2012

Oslovili jsme víc než stovku tuzemských neziskových organizací, aby se pochlubily, co umějí. A „donutili“ jsme je vybrat jeden střípek z agendy, která je ve skutečnosti mnohem obsáhlejší a složitější. Nabídněte si.

Plná náruč lahůdek

90 hektarů vzácné krajiny na 21 místech se už podařilo zachránit díky veřejným sbírkám a následnému vykoupení příslušných pozemků. Český svaz ochránců přírody

Značka Rodiče vítáni stanovuje pravidla hry mezi rodiči a učiteli. A umožňuje jednoduše si najít takovou školu v okolí, která vyhovuje našim požadavkům. EDUin

Kampaň 3 minuty stačí ukazuje, že skutečná pomoc může být snadná. Na základě „pouhých“ podpisů jsou propouštěni nespravedlivě věznění lidé. Amnesty International

Změna je možná, jen ji někdo musí osobně prosazovat – třeba i pomocí soudu. Díky tomu dnes například víme, kteří pumpaři čepují nekvalitní paliva. Acta non verba

Domácí bioplynárny na zvířecí trus zlepšují život statisícům Kambodžanů. Dodávají jim teplo i světlo, přinášejí pracovní místa, šetří dřevo a lesy. Člověk v tísni

Více na straně 9

Milionová oslava

Hodně přes dva miliony korun na dobrou věc. I takový může být výsledek jedné birthday party. Pražský restaurátor Sanjiv Suri ukázal cestu, jak se vyhnout zbytečným narozeninovým dárkům.

Co se vám vybaví, když se řekne „přispívat na charitu“? Házení drobných do kasiček, případně posílání dárcovských esemesek? A co si představíte, když slyšíte sousloví „významné životní jubileum“? Frontu lidí, kteří předávají do oslavencovy náruče spoustu nesmyslů?

Sanjiv Suri na to šel při oslavě padesátin jinak. Všechny gratulanty požádal, aby místo vymýšlení a nakupování dárků přispěli libovolnou sumou na účet jedné ze dvou neziskovek, které pro tento účel vybral. „S oběma jsem měl předchozí zkušenost, obě považuji za velmi solidní značky. Znáám ty lidi i jejich projekty, v tomhle směru jsem měl jasno,“ vysvětluje. Skokem do neznáma byla reakce hostů. Co když měl někdo v hlavě originální nápad na dárek? Mohl sklízet obdiv, a teď má „jenom“ přispět do společné hromady peněz?

Narozeninový účet

Kam šly peníze z benefice

UNICEF

1,19 mil. Kč

Celkem vybráno:

2,65 mil. Kč

Člověk v tísni

1,46 mil. Kč

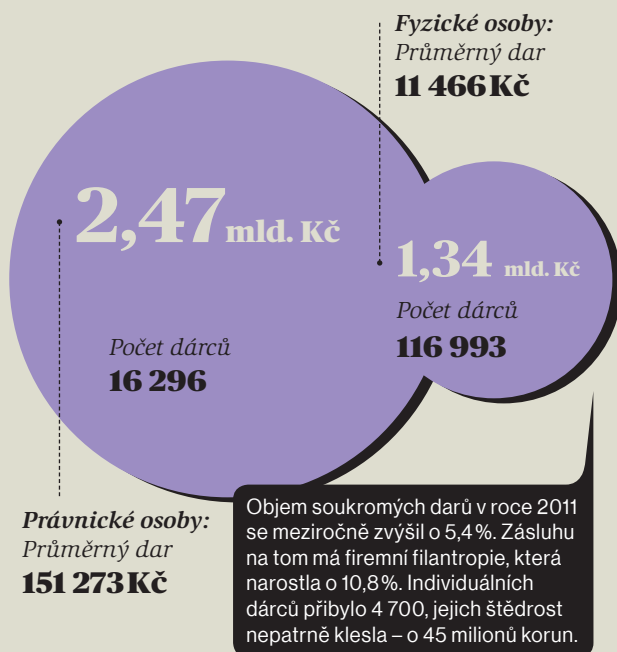
Sanjiv Suri (51)

Vyrůstal v Novém Dillí. Už v šestnácti letech hrál pozemní hokej za indický národní tým. Pak ale boural na motorce a se sportem byl konec. Vystudoval hotelovou školu a v roce 1984 se odstěhoval do Paříže. Když v roce 1989 jeho švédská přítelkyně získala práci na pražském velvyslanectví, odjel za ní. Indicko-skandinávská láska nevydržela, ale Sanjiv už v Česku zůstal. Začínal pronájmem kavárny v Národním muzeu, dnes mu patří firma Zátíší Group, jejichž služeb využili i dalajlama či Barack Obama. S manželkou Markétou mají dceru Jasminu (5) a syna Shaana (7), z předchozího manželství má dceru Jacqueline (13) a syna Virata (15).

Firmy versus jednotlivci

Česká filantropie v roce 2011

Po propadu, který následoval po vypuknutí finanční krize, se celkový objem darů vrací k úrovni z roku 2008

Právnícké osoby:

Průměrný dar
151 273 Kč

Zdroj:

Generální finanční ředitelství na základě dotazu Nadace VIA, 2012

„Aby to dostalo šmrnc, dali jsme si cíl získat padesát tisíc eur,“ přibližuje jubilant, který ve snaze zvýšit motivaci oznámil, že vybranou sumu dorovná v poměru 1 : 1. Následovala smršť vzkazů – od přátel, kolegů, příbuzných. Mnohé vyjadřovaly úlevu, že je dárek „vyřešen“. Peníze nakonec poslali úplně všichni – i ti, kteří nemohli přijít. A protože už několik týdnů před oslavou bylo zřejmé, že ohlášená meta bude překročena, Sanjiv zvedl laťku na dvojnásobek: vyhlásil útok na padesát tisíc eur pro každou z obou neziskovek.

Celkový výtěžek nakonec činil 112 000 eur. „Nic takového mě nenapadlo ani v nejdívočejších snech!“ raduje se filantrop, který přihodil stejnou sumu z vlastních peněz. Velkolepý slavnostní večer v restauraci Mlýnec, na který dorazilo 234 hostů, se odehrál v bollywoodském stylu. •

20%

„V roce 2010 daroval Sanjiv Suri na dobročinné účely víc než 4,5 milionu korun, o rok později to bylo něco přes 5,5 milionu, letos 6,5 milionu. Jde o souhrn darů z osobního konta a z darů firmy, která mu patří. „Už na konci devadesátých let se mému pražskému byznysu začalo dařit natolik, že jsem si mohl dovolit začít dávat na charitu nikoli desetinu svých příjmů, ale pětinu,“ říká k tomu. Osobně se zajímá o podpořené projekty a navštěvuje je i se svými dětmi.

Viděl jsem to doma u rodičů

Narozeninová benefice Sanjiva Suriho vešla do dějin novodobé české filantropie. Co ho k dobročinnosti motivuje a jaká si vybírá témata?

Jste Ind. Z jaké pocházíte vrstvy?

Maminka byla učitelka a později ředitelka školy, tatínek začínal jako obyčejný úředník, ale vypracoval se na řídicí funkci na ministerstvu obrany.

Věnovali se vaši rodiče charitě?

V sedmdesátých letech brali po zdanění dohromady tři tisíce rupií měsíčně, čili asi sedmdesát dolarů. Přesto zhruba desetinu příjmů dávali stranou, aby v domácnosti vždy byly peníze pro někoho, kdo je potřeboval víc než my - na jídlo, na oblečení, na školu. Tento zvyk mě provázel odjakživa, takže považuju za samozřejmé dodržovat jej také.

Peníze, které jste doma dávali stranou, ležely někde v šuplíku?

Nějaká hotovost byla vždycky připravena, ale většinou to otec dělal tak, že když někdo z okolí něco konkrétního potřeboval, šel s ním a tu věc mu pořídil. Rodinný rozpočet býval někdy napjatý, ale těch sedm dolarů zůstávalo nedotknutelných.

Kam přesně putovaly peníze vybrané při oslavě vašich narozenin?

S člověkem v tísní jsme podpořili dvačtyřicet porodních center v Kambodži. Znalosti tamního personálu jsou otřesné, takže i elementární opatření dokážou zachraňovat až pět set dětských životů ročně. Kambodžská vláda však nyní tento projekt zastavila, proto jsme fond přesunuli do Konga. Tamní dívky se díky němu poprvé dozvídají například o antikoncepci.

Charitě se věnujete i v průběhu roku, když zrovna neslavíte. Co ještě podporujete?

Například jeden projekt ve Rwandě, který se zabývá přestováním olejů do parfémů. Díky němu si tam mohlo osm set malých živnostníků zřídit vlastní farmy a lisovny. Chceme, aby se jejich počet brzy zdvojnásobil, mělo by to uživit celé rodiny a nabídnout práci i lidem v okolí. Důležité je, že získávají sebedůvěru.

Jakou jste si odnesl osobní zkušenost ze své narozeninové benefice?

Ukázalo se, že lidé chtějí vylepšovat svět, ale potřebují k tomu neotřelé, zábavné a přitom důvěryhodné situace. Nám se to doma zalíbilo natolik, že jsme to zopakovali i při narozeninách mé ženy Markéty. Výsledkem bylo půl milionu korun pro Dětské krizové centrum. •

Kup si běžce!

Poběž s námi. Nemůžeš-li, pomoz našemu běžci. Takhle získává Nadace VIA podstatnou část peněz pro svůj advokační program Rychlé granty.

Do pražských ulic vyklizených od aut, zato plných lidí a muziky se v rámci série Prague International Marathon vydává stále více běžců v triku Nadace VIA. Ti nejodvážnější si navíc nechávají zřídit osobní widget – účet, který umožňuje pohodlnou a bezpečnou on-line platbu. A oslovují okolí s žádostí o dar. Jedním z maratonců byl letos v David Fojtík, na „jehož“ účet napršelo 15 800 korun. Proč se k něčemu takovému odhodlal?

„Jesúse jsme potkali před pěti lety při výstupu na Kilimandžáro. Byl z Portugalska a vypadal, jako když je trochu mimo. Rozpálenou Tanzanií si to šinul v těžkých pohorkách a v goretexové bundě divoce polepené sponzorskými logy. Protože si s manželkou o dovolené rádi přispíme, vyráželi jsme vždy o něco později než ostatní a toho chlapíka jsme pravidelně míjeli kolem poledne. Bylo vidět, že každý krok pro něj znamená velkou bitvu. Jednou nám to už nedalo a dali jsme se s ním do řeči. Vypadlo z něj, že jako Lisaboňan nebyl nikdy výš než sto metrů nad mořem, navíc nebojoval jen se svou kondicí, ale i s těžkou cukrovkou.“

Cílem Jésusovy sólo expedice bylo vybrat peníze pro děti s touto diagnózou. Za každý výškový metr přispívaly firmy z jeho bundy určitou sumou. „I když nakonec na vrchol nevylezl, dokázal více než my všichni, kterým se to povedlo,“ říká David Fojtík a dodává: „O to příjemněji mě po návratu překvapilo, že tady existuje něco podobného. A bylo to parádní ,4 in 1': krásně jsem si zaběhal, podpořil dobrou věc, po dlouhé době uslyšel o mnoha známých a užil jsem si i nadační after party.“ •

David Fojtík (39)

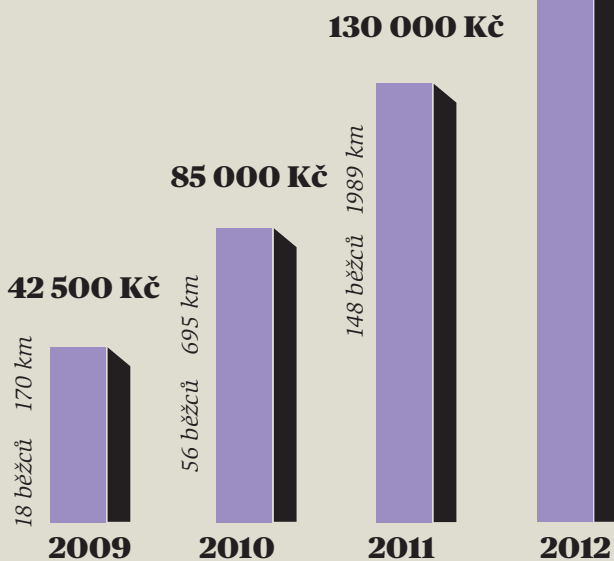
Vystudoval práva a ekonomii. Kariéru začínal v Czechnvestu, poté strávil pět let v marketingu Procter & Gamble, od roku 2003 je spoluvlastníkem a ředitelem společnosti Develor, která se zabývá firemním vzděláváním. V roce 2006 zdolal Mount Everest, v roce 2009 sjel jako první člověk na lyžích Dhaulágiri. V důsledku omrzlin přišel o všechny prsty na pravé noze, o to větší výzvu pro něj byla maratonská trať (zvládl ji v čase 3:50).

Rychlé nohy pro Rychlé granty

Pohotově dostupné peníze, které umožňují důrazně reagovat na naléhavé místní kauzy.

Rychlé granty Nadace VIA povzbuzují k účasti na veřejném životě, podporují otevřenou a věcnou diskusi. Nejčastěji jde o bezohlednou výstavbu, úbytek zeleně, ničení památek, za nimiž stojí korupce, lhostejnost či diletantství politiků a úředníků. Maximální výše grantu může dosáhnout třiceti tisíc korun.

396 800 Kč

Toto umíme:

Dokážeme předvést úspěchy českých neziskovek? Pátrali jsme po konkrétních počínech, které mají měřitelný, viditelný a srozumitelný výsledek. Vybírali jsme tak, aby vás to bavilo a zaujalo.

www.rodicevitani.cz

EDUin

Smyslem značky Rodiče vítání je ujasnit si, jak poznat vstřícnou školu. Princip je jednoduchý: škola na webu zaškrtně body, jež slibuje vůči každému rodiči dodržovat (například pravidelné informace, dostupná telefonní čísla, školní budova přístupná i odpoledne), rodič pak prostřednictvím interaktivní mapy může vyhledat ve svém okolí školu, která mu v těchto směrech nabízí nejlepší služby. Dosud bylo značkou Rodiče vítání certifikováno 320 českých škol. Rodiče oceňují možnost rychlé orientace, zatímco ředitelé a ředitelky dostávají zpětnou vazbu, zda se umějí k rodičům svých žáků chovat. Zároveň se dozvídají, jak to dělají u „sousedů“.

1.

www.3minutystaci.cz

Amnesty International

Jak málo stačí k tomu, aby člověk někomu reálně pomohl – v tomto případě vždy třem nespravedlivě vězněným – ukazuje kampaň 3 minuty stačí. Loni to byl syrský právník, iránská žena odsouzená k ukamenování a čínský novinář. Jen v Česku se podařilo nasbírat 50 000 podpisů, vězňům se dostalo lepšího zacházení, Muhammad al-Hassání ze Sýrie byl propuštěn. Letos se kampaň týká tibetského filmaře, který dostal šest let za dokument o olympiádě v Pekingu, kamerunského studenta, jenž byl odsouzen na tři roky „pro podezření z homosexuální orientace“, a iránské aktivistky, která si odpykává devítiletý trest za veřejná vystoupení na podporu lidských práv.

2.

www.arnika.org/stromy

Arnika

Aleje ohrožují bezpečnost provozu, rozhodli správci vozovek, načež od silnic zmizelo více než sto tisíc stromů. Přitom často stačí obnovit bílé pruhy na stromech, případně instalovat svodidla či omezit rychlost v příslušných úsecích. Díky kampani Plechovka pro alej se podařilo vybrat peníze na nákup barvy a dalšího vybavení, aby dobrovolníci mohli natřít stovky stromů ve vybraných alejích, se čtyřmi tisícovkami stromů se přidali rovněž silničáři z Vysočiny. Ovšem nejdůležitějším úspěchem je novela zákona, která zrušila výjimku, jež silničářům umožňovala beztrestně kácet aleje podél cest, aniž museli žádat o povolení.

3.

www.ethnocatering.cz

InBáze Berkat

Utečenkyně. Migrantky. Běženkyně. Takhle ošklivě se říká ženám, které u nás žádají o azyl. Scházejí se v centru InBáze Berkat, kde se zrodil nápad, že by mohly společně vařit a předvádět Čechům jídla svých předků. Povedlo se. Jejich cateringová firma dnes zásobuje pražské kavárny, zajišťuje servis pro konferenci, využít ji můžete i při soukromých oslavách. Kuchařky vycházejí z původních receptů a pokrmy

4.

Tři odpovědi

Každý, kdo chce svými dary uskutečnit něco prospěšného, by si měl odpovědět na tři otázky. O to snadnější pak budou další kroky v rámci přípravy vaší dárcovské strategie.

1. Proč chci darovat a co od svého dárcovství očekávám?
2. Jaké změny – ve společnosti či v životě druhých lidí – chci dosáhnout?
3. Co dalšího – vedle finanční podpory – mohu nabídnout?

chystají ručně a podomácku. Firma funguje profesionálně, ale především dává práci ženám z Gruzie, Arménie, Afghánistánu, Íránu či Běloruska, které hledají nový domov a kvůli jazykové bariéře, věku či předsudkům jsou znevýhodněny.

www.kverulant.org

Acta non verba

Plýtvání veřejnými penězi, arogance mocných, liknavost státní správy... Tři „maličkosti“, které obtěžují naše životy. Jenomže kdo má energii, čas a peníze pouštět se do vleklého sporu s nejistým výsledkem? Kverulant věří, že změna je možná, jen ji musí někdo osobně prosazovat. A podařilo se mu změnit například postoj České obchodní inspekce k nepoctivým pumpařům: ČOI po léta za naše peníze měřila kvalitu benzínu a nafty, ale nikdy nechtěla říct, kde přesně zjistila závady. Po vyhraném soudním sporu mohou motoristé snadno zjistit, kde je tankování rizikové, zlepšila se i celková kvalita paliva. Pumpaři se bojí zveřejnění a dávají si pozor.

www.sue-ryder.cz

Domov Sue Ryder

„To nemůžete pamatovat! My vždycky chodili do Kouruny na jahody se šlehačkou. A víte, kolik stály? Tři padesát!“ Podobné věty lze zaslechnout v koutku, kde stojí psací stroj Underwood, valcha s mýdlem Monela, rádio Tesla 4331 Carioca... Lidé, kteří vzhledem k věku či zdravotnímu stavu potřebují péči druhých, zde s pomocí personálu trénují paměť, nad starými předměty se rozpovídají o dětství a mládí. Reminiscenční terapie blahodárně působí na jejich svěžest, svět vzpomínek často představuje jediný záchytný bod v rozostřené mysli. Přínos je zřejmý na první pohled: nečekaný úsměv, radost ze setkání se známou věcí, nový výraz v jinak nehybné tváři.

www.mistoproprrodu.cz

Český svaz ochránců přírody

Pomoc vozíčkářům, oprava hradu nebo kostela, péče o zvířata, to všechno má u nás tradici. Ale kupovat louku, kus lesa, močál? Nota bene prostřednictvím sbírky, díky níž někdo jiný získává majetek? Cílem kampaně Místo pro přírodu je vykoupovat ohrožené a přitom unikátní pozemky. Jde o princip rozšířený v anglosaském světě, nicméně v Česku dosud neměl obdoby. Kampaň se opírá „jen“ o dobré jméno Českého svazu ochránců přírody, o to překvapivější je odezva dárců: brzy se podařilo vykoupit první lokalitu, od té doby sbírka pomohla zachránit před zničením téměř devadesát hektarů vzácné krajiny na jedenadvaceti místech po celé zemi.

www.clovekvtsni.cz

Člověk v tísni

Na bioplynu se dá vařit, dokáže rozsvítit světlo. Ženy nemusejí pálit pod hrncem dřevo, místnosti už nejsou zakouřené. Děti mohou i po setmění psát úkoly a číst. Řeč je o domácích bioplynárnách, které zlepšují život statisícům kambodžských rodin. V podzemních nádržích se navíc trus hospodářských zvířat přeměňuje na metan a vychází z nich přírodní hnojivo. Zedníci a opraváři dostávají práci, vznikají obchody s náhradními díly. Zmenšuje se tlak na kácení lesů, do ovzduší uniká méně oxidu uhličitého. Třetinu nákladů hradí Člověk v tísni, ale projekt by měl brzy dosáhnout soběstačnosti a fungovat tržně, na základě poptávky a nabídky.

www.nahradnirodina.cz

Středisko náhradní rodinné péče

V Česku dosud existuje přes 130 dětských domovů. Více než polovina z nich se nachází v malých, těžko dostupných obcích, kde mají děti omezené možnosti rozvíjet své zájmy a záliby. Obvykle není v silách zaměstnanců nabízet jim pravidelnou činnost ve volném čase, navíc lákavější než další kontakt s vychovateli a učiteli jsou beztak noví lidé zvenčí. Dobrovolníci z řad středoškolských studentů proto docházejí za svými vrstevníky v blízkosti svého bydliště a... prostě jsou spolu. Je jedno, jestli si hrají, sportují či se rozhodnou pro nějakou výpravu. Důležitá je komunikace. Už dvanáctou sezónou je pro tento úkol vyškoleny zhruba pět desítek mladých lidí ročně.

www.hraozemi.cz

Zelený kruh

Co to znamená žít udržitelně? On-line aplikace Spočítej si ekostopu nabízí každému výpočet toho, jak je náš životní styl náročný na využívání energií, půdy, vody a dalších surovin. Jednoduchý dotazník se týká především jídla, bydlení, dopravy, nakupování. Webové stránky hraozemi.cz, v českém jazyce jediné svého druhu, už navštívilo a využilo přes sto tisíc lidí, aplikaci využívají rovněž učitelé základních a středních škol. Vzápětí po vyplnění se dozvíte, co konkrétně můžete změnit. Jedno varování: Kdyby i zbytek lidstva žil jako průměrný Čech, potřebovali bychom téměř tři planety.

Nejen peníze

Na vyšší stupeň filantropie vás posune, pokud své finanční dárcovství doplníte o další formy pomoci. Organizaci, kterou dlouhodobě podporujete, můžete darovat svůj čas (například se stát členem správní rady), případně své kontakty, znalosti či jiné služby. Pro svou neziskovku a své téma také můžete připravovat fundraisingové kampaně a získávat širší podporu, čili „otevírat dveře“. Právě na těchto principech je založena takzvaná venture filantropie: svou dlouhodobou a cílenou finanční podporu systematicky doplňujete o další pomoc ve formě know-how.

Příběh

Každé dám pusu na tvář

1300

panenek už zhotovila

Anežka Hřebejková, kterou letos UNICEF nominoval na Cenu VIA BONA v kategorii Srdcař roku. Pomohla tím zachránit stejný počet dětských životů.

Cena VIA BONA

Veřejné ocenění jednotlivců i firem pomáhajících svému okolí, které každoročně udílí Nadace VIA. Vyzdvihuje tím konkrétní příklady dárcovství, ukazuje nové filantropické trendy, inspiruje ostatní k dobročinnosti. Slavnostní ceremoniál probíhá pod záštitou Velvyslanectví USA.

Šicí stroj pod oknem, na kanapi nastříhané látky. V obýváku jedenaosmdesátileté Anežky Hřebejkové je takřka vše podřízeno ruční výrobě látkových panenek. „Ráno si přečtu noviny a občas něco luštím, ale jinak u toho sedím furt. Jen když mě bolejí ruce, tak toho nechám,“ vypráví matka známého filmového režiséra.

Před deseti lety ovdověla. Krátce nato se jí dostal do ruky časopis s nabídkou organizace UNICEF, která v rámci kampaně Adoptuj panenku sháněla další dobrovolníky. „Hned jsem věděla, že přesně tohle potřebuju,“ říká paní Hřebejková, která měla jeden pádný důvod navíc: „Vím, co je to ztratit dítě. Proto chci aspoň trochu pomáhat tomu, aby jich umřelo co nejméně.“ Hřebejkovým v roce 1966 zemřela jedna ze tří dcer. „Ještě předtím, než se narodil Honza, porazil naši Andulku vlak,“ vzpomíná matka. Dnes má sedm vnoučat a šest pravnoučat, která jí s panenkami často pomáhají. První exemplář dokončila v roce 2004, dnes je se třinácti stovkami českou rekordmankou.

UNICEF nabízí jednu panenku k symbolické adopci za 600 korun. Stačí chvilka počtu ke zjištění, že panenky od paní Hřebejkové už vydělaly téměř milion korun. „Každé dám pusu na tvář a popřeju hodně

1 500 000 životů

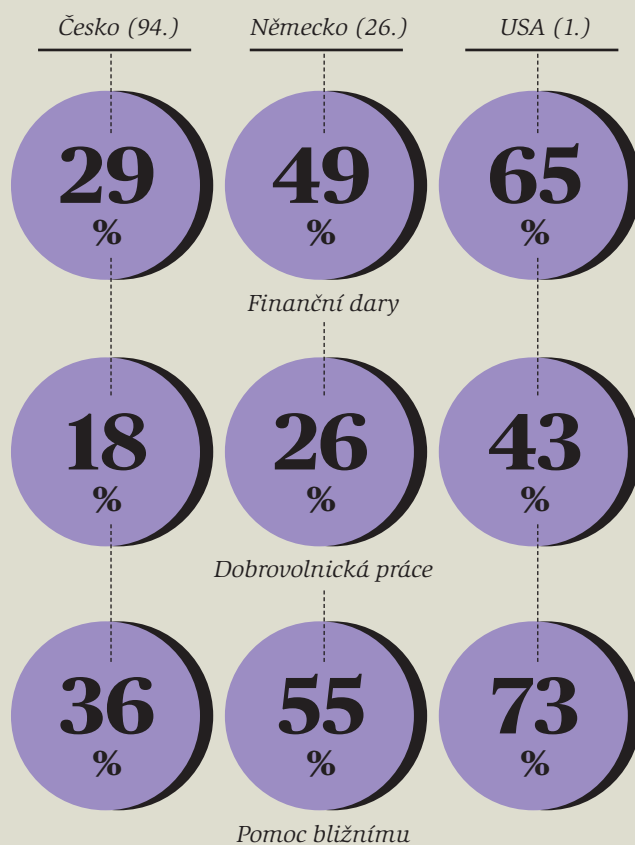
Cena panenky je stanovena podle nákladů potřebných k proočkování jednoho dítěte v rozvojových zemích proti šesti hlavním smrtelným dětským nemocem – spalničkám, záškrtu, černému kašli, tetanu, tuberkulóze, dětské obrně,“ vysvětluje Pavla Gomba, ředitelka pražské kanceláře UNICEF. V částce 600 korun jsou zahrnuty očkovací látky, injekční stříkačky, chladicí boxy pro přepravu a uchování vakcín i proškolení místního zdravotníka. Na nemoci, kterým se dá předejít jednoduchým očkovaním, v nejchudších zemích každý rok umírá půldruhého milionu nejmenších dětí.

šťěstí... To víte, že nejdřív byla každá druhá podobná Andulce. Pak se ukázalo, že nejvíc jdou na odbyt černoušci!“ říká Anežka Hřebejková. Z každého kouta její domácnosti v pražských Řeporyjích vyzraňuje pečlivost a přesnost, z jejích očí pak taková radost a elán, že by jí mladší generace mohly závidět. „Třicet let jsem dělala účetní v traktorové stanici. Moc mě to bavilo, pořád jsem vymýšlela všelijaké grafy, jezdili se na to dívat i z ostatních JZD,“ vzpomíná.

Panenky paní Hřebejkové téměř okamžitě nacházejí své „rodiče“, přispívají k tomu i společenské benefice. Například sedm panenek od Jana Hřebejka, které mu jeho maminka pomáhala vyrobit, se při aukcích vydrazilo za 162 tisíc korun. „Máma mi dělá větší radost než já jí těmi svými nemravnými filmy,“ směje se syn.

Jak pomáháme

Dobročinnost má tisíce podob, dá se však rozdělit na tři základní oblasti. Čísla vyjadřují procenta obyvatel, kteří se během roku alespoň jednou zachovali dobročinně některým z uvedených způsobů. V závorce je uvedeno celkové pořadí země ve světovém žebříčku.

Zdroj: World Giving Index, Gallup, 2011

Vstříc novému dobrodružství

Karel Janeček a Libor Malý. Dva muži, kteří už v mladším věku výrazně uspěli v byznysu a nyní objevují půvab filantropie. Zjišťují, jaký širší užitek by jejich peníze mohly přinášet a co by z toho mohli mít oni sami.

O svou osobní zkušenost se podělili s desítkami potenciálních dárců, bez jejichž štědrosti se tuzemská charita do budoucna neobejde. Setkání uspořádala Nadace VIA a uskutečnilo se v Americkém centru, které sídlí ve Vratislavském paláci na Malé Straně.

Matematikovi Karlu Janečkovi a jeho společnosti RSJ se daří ve světě burzovních transakcí; v poslední době se navíc chopil tématu korupce. IT specialista Libor Malý založil portály na zprostředkování práce, po prodeji své firmy LMC pomáhá především Tibetu. Jeden založil novou nadaci (Nadační fond proti korupci), druhý využívá služeb etablované organizace (Člověk v tísni).

„Dlouho mě zajímala jen matematika a byznys. Pak jsem si uvědomil, že se jako celek neposuneme dál, dokud se budou rozkrádat zdroje a veřejná správa bude fungovat takhle mizerně,“ svěřil se pozvaným hostům Karel Janeček a pokračoval: „Vím, že společnost nikdy nebude ideální. Kazí nám to jedno procento špatných lidí, což je biologická danost, ale svým způsobem prospěšná: cvičí nás v ostražitosti. Takže i zlo je dobré, ale musí ho být právě jen jedna setina. A my musíme nastavit systém tak, aby ho nebylo víc.“

„Lidská společnost je v podstatě stroj jako každý jiný: když nebudeme průběžně investovat do jeho oprav, rozpadne se,“ nechal se slyšet Libor Malý. Jeden čas se věnoval vymyšlení způsobů, jak uplatňovat děti z dětských domovů na trhu práce, postupně se jeho zájem přesunul do Himálaje. „Když jsem poznal tibetský přístup k životu, řekl jsem si, že nesmí zmizet ze světa.“ Pomáhá stavět školy, dokázal uspořádat třímilionovou sbírku na pomoc obětem zemětřesení, nyní staví buddhistické chrámy na Šumavě, na Slovensku, v Rumunsku.

Ani jeden svou dobročinnost nechápe jako oběť. Janeček: „Dělám to hlavně kvůli sobě. Zjistil jsem, že mi to přináší velké uspokojení.“ Malý: „Filantropie je byznys jako každý jiný. Jen místo peněz produkuje radost.“ Bylo vidět, že oba muži si svou novou roli užívají: tváří v tvář dalším osobnostem, uvažujícím o vstupu do světa filantropie, působili uvolněně a bezprostředně.

Mnohé korporace už chápou, že se v Česku musejí chovat podobně odpovědně jako ve vyspělých zemích, nicméně firemní filantropie má své meze. Právě jednotlivci, jako jsou Karel Janeček či Libor Malý, mohou české charitě zajistit větší stabilitu, nezávislost a odvahu. •

Zbytek se kamsi zakutálí

V talmudu je skryt početní úkol. Máte tři sta šekelů. Sto rozdáte chudým. Kolik vám jich zbude?

Jako na všechno, lze i na obdarovávání pohlížet jako na čin čistě sobecký. Posilujeme si ego, vykupujeme se z hříchů, hrajeme si na spasitele. Anebo naopak. Darování je akt, který zlepšuje život. Ne všichni umíme tvořit, ne všichni máme nadání a talent. Ne všichni máme takové profese, aby po naší práci něco zajímavého zůstalo. A dobročinnost může být příležitostí, jak toho dosáhnout. Darování je cestou k nesmrtelnosti: jako když sázím strom, pečuji o něj a vím, že bude plodit i v době, až tu nebudu. Moudrý rodič se těší, když ho děti přerostou. Když někomu daruji, zasívám tím semínka, dávám šance. Třeba dovolím rozvinout talent, který by jinak zhasl. Nebo nabídnu alespoň prchavé štěstí tam, kde je beznaděj.

Život, to je střídání napětí a uvolnění. Obdarování nabízí obojí. Člověk touží něco získat, v potu tváře vydobýt svůj chléb. K lidskosti ovšem rovněž patří dobrovolně se části výdělku vzdát. A darování nás učí odpovědnosti a pokoře. Dává nám pocítit, že ne každý se narodil s rovnou příležitostí a že je nesmysl, aby se nám o všechno staral stát. Darování také znamená sebevědomí: „Ano, jsem na tom dobře, jsem úspěšný, daří se mi. Můžu si dovolit rozdávat.“ Je také lékem na osobní zahořklost, beznaděj, rezignaci... zkrátka na blbou náladu. Je způsobem, jak nepromrhat život nadáváním na ostatní a místo toho vlastní silou zlepšit svět. A jaká je tedy odpověď na talmudickou otázku z úvodu?

Samozřejmě, že vám zbude sto šekelů, které jste darovali. Zbytek se kamsi zakutálí... •

Tomáš Rektor

Autor je psychiatr, vedoucí lékář společnosti Terapie.Info. Pracoval s uprchlíky, drogově závislými, nyní nabízí kromě hlubinné psychoterapie a běžné psychiatrie i prevenci syndromu vyhoření či podporu osobnostního růstu.

Víc než jen jména

Na otázku „Kdo pro vás ztělesňuje českou filantropii?“ odpovídaly více než dvě stovky zástupců českých neziskových organizací. Velikost písma u každého jména vychází z počtu získaných hlasů.

Josef Hlávka
Ladislav Čerych
Václav Havel
Karel Janeček
Martin Hausenblas
Aneta Langerová
Zdeněk Svěrák
Tereza Maxová
George Soros
Karel Schwarzenberg
Zdeněk Bakala
Olga Havlová
Libor Malý
Stanislav Bernard
Petr Kellner
Andrej Babiš
Dagmar Havlová
Meda Mládková

Zdroj: Nadace VIA a Perfect Crowd, srpen 2012

Recept prověřený staletími

Profesně jsou na vrcholu, ale v osobním životě se trápí. Právě takoví lidé tvoří v ordinaci psychiatra Tomáše Rektora stále významnější část klientely.

Mohl byste přiblížit, jak se úspěšný člověk ocitne ve vaší ordinaci? Co vám říká?

To, co slyším, zní až banálně: „Chci dělat něco, co má smysl. Vykašlat se na tabulky a grafy. Koupit si zahradu a pěstovat mrkev.“ Je toho na dotyčného zkrátka moc a rád by vypadl z pracovního kolotoče. Ale pokud zažívá opravdový úspěch, své rozhodnutí odkládá. Ještě je třeba připravit se na deflaci, pak na inflaci, potom na příjezd Tatarů...

Co čeká úspěšného, ale dosud plně vytiženého profesionála, když začne hledat „smysl uprostřed všeho toho nesmyslu“?

Je to podobné jako dostat nápad zlézt dvě tři osmitisícovky a pak přestat s lezením jednou provždy. Vlastně to není nic neproveditelného. Jenomže kdo dosáhne naprosté finanční nezávislosti, bývá nepřijemně překvapen. Dobrá, rok či dva se v Karibiku strávit dá... Ale co potom? Dříve či později si většina z nich uvědomí, že svou práci měli skutečně rádi. A že se jim nechce skoncovat s něčím, v čem byli opravdu dobří.

A co tedy mají dělat?

To je právě složité. Dobře vědí, že kdyby si ponechali stejné postavení, nedá se to dělat s polovičním nasazením, zase by museli pracovat dvanáct hodin denně i víc. A na nižší, méně náročnou pozici se jim už taky nechce. Ale hlavně už toho ve své profesi zažili tolik, že chtějí zase dělat něco, kde mohou mít nějaké iluze. Mají pocit, že se celý život huntovali, a teď si kladou otázku, zda je díky nim na světě aspoň o kousíček lépe. Jasně, párkrát pohnuli burzovními kursy či sepsali pár neprůstřelných smluv. „A to má být všechno?“ říkají si. Takže ke mně chodí třeba programátor, který přisedlal na truhlářinu, nebo právník, který prodává svůj vlastní med na farmářských trzích. Ovšem uspokojení často nepřichází. Skvělého právníka nenaplní pocit, že je průměrným včelařem. Je to snažení pro snažení.

Můžete lidem v takových případech něco nabídnout?

Terapeut příliš nenabízí, nedoporučuje. Ale je hezké, když takového člověka samotného napadne, že by si mohl například najít nějaké dobročinné téma. Je to přece staletími ověřený recept, zejména v případě, že si člověk vymyslí a uskuteční nějaký vlastní filantropický projekt a dokáže se mu naplno věnovat. Začne opět využívat své osvědčené schopnosti a svůj úspěch, a přitom už nemusí dít jako soumar.

Žažíváte ve své praxi případy takového filantropického probuzení?

Pro zahraniční – zvláště anglosaské – klienty je mecenášství samozřejmé. Vyrůstali v té tradici, znají to z mnoha příkladů kolem sebe a není třeba jim zdůrazňovat, že je to správná cesta. Pro Čechy to zatím bývá experiment, k němuž přistupují ne zcela s důvěrou. Je to podle mě škoda, střední třída už se tady stabilizuje a filantropie jí nepochybně sluší. •

Martina a Miloš Formanovi

Zajímá vás, jak vypadá filantropická praxe v domácnosti manželů Formanových? Z rodinné farmy v americkém Connecticutu odpovídá režisérova manželka, spisovatelka Martina Formanová.

Proč?

„Natažených rukou jsou desítky, denně míváme v poště nejméně pět žádostí. A tak zvažujeme, co je našim srdcím nejbližší... Někdy mě dožene k daru obyčejná lítost, jindy je to tak trošku výkupné za fakt, že sami v nouzi nejsme. Anebo představa, že by něco podobného mohlo potkat i nás, naši rodinu.“

Jak?

„Důležité pro nás je, abychom o té či oné organizaci dost věděli a mohli snadno zjistit podrobnosti. Abychom měli jistotu, že dobročinnost není jen zámlinkou k tomu, aby nějakí lidé v kancelářích měli dobré živobytí - aby si třeba z radosti, že vybrali milion, neuspořádali za devět set tisíc trachtací.“

Komu?

„Manžel se hodně angažuje ve věcech občanských svobod a věnuje peníze rovněž na výzkum nemocí, které ho osobně trápí. Já přispívám jedné místní nemocnici a také rozhlasové stanici, která vysílá klasickou hudbu. V Čechách spolupracuji s litoměřickým Klokánkem, kam posílám část svých honorářů.“

Kolik?

„Většinu finančních darů lze v Americe odepsat z daní, čímž stát motivuje své občany k velkorysosti. To taky může být kloudný důvod - kdyby náhodou selhalo svědomí. A docela to funguje, naše roční dary rozhodně netvoří zanedbatelnou sumu. Tak jako my to každopádně dělá většina našich sousedů a přátel.“

Foto: Tomáš Nosil / Instinkt

Štědří vlastenci

Nejvýznamnějším tuzemským filantropem zůstává Josef Hlávka, ale nebyl jediný. V poslední době navíc na českou mecenášskou tradici navazují další.

Pro sochaře Matyáše B. Brauna mělo mimořádný význam setkání s hrabětem Františkem A. Šporkem. Skvělá díla vytvořil hlavně pro Šporkovo nové sídlo:

- v Lysé nad Labem
- v Kuksu
- v Mělníku

1.

Správná odpověď: b)

Braun začal pro Šporka pracovat v roce 1712. Díla v Kuksu a přilehlém Betlémě patří k vrcholům evropského baroka, jejich význam přesáhl hranice země.

Vinopalník, radní a mecenáš Adalbert Fingerhut založil v 19. století České průmyslové muzeum.

Když se jeho sbírky rozrůstaly, vzniklo Národopisné muzeum. Jeho zakladatel je známější pod jménem:

- Alberto Vojtěch Frič
- Emil Holub
- Vojta Náprstek

2.

Správná odpověď: c)

Jako zapálený vlastenec si Fingerhut počestil příjmení na Náprstek. Ze zisků své vinopalny platil nejen muzeum a knihovnu, ale byl spoluzakladatelem a přispěvatelem mnoha spolků a institucí (od Sokola přes Hlahol či Klub českých turistů až k Aeronautickému spolku) a propagátorem ženské vzdělanosti.

Spoluzakladatel a první prezident České akademie věd a umění Josef Hlávka byl profesí:

- bankéř
- architekt a stavitel
- uhlobaron

3.

Správná odpověď: b)

Hlávka vystudoval techniku v Praze a architekturu ve Vídni a ještě se vyučil zedníkem. Vypracoval se na jednoho z nejvýznamnějších stavitelů monarchie, vedl stavbu budovy Dvorní opery ve Vídni, jeho kancelář vybudovala jen v letech 1860-1869 přes 140 staveb.

Příslušníkem rodu Thurn-Taxisů byl významný právník a mecenáš Rudolf, který byl mimo jiné šéfem:

- pěveckého spolku Hlahol
- Národní galerie v Praze
- Nosticova divadla

4.

Správná odpověď: a)

Rudolf Thurn-Taxis nejen finančně podporoval řadu vlasteneckých spolků v Čechách i na Moravě. Po vzniku Hlaholu byl v roce 1862 zvolen jeho prvním předsedou, od roku 1877 vedl i sbor Moravan.

Co má společného sběratelka umění Marie Magdalena Františka Sokolová s pražským Museem Kampa?

- nic
- umístila tam svou sbírku umění
- jako majitelka Sovových mlýnů je muzeu prodala za symbolickou korunu

5.

Správná odpověď: b)

Marie Magdalena Františka Sokolová je rodné jméno Medy Mládkové, která se svým manželem Janem Viktorem Mládkem vybudovala v USA velkou sbírku umění. V roce 1989, už ovdovělá, ji přenesla do Prahy a umístila v rekonstruovaných Sovových mlýnech - Museu Kampa. •

The Art of Giving

Umění darovat
Čtvrtletník pro obnovu filantropie
2/ Podzim 2012
Vydává Nadace VIA, Jelení 159/9,
118 00 Praha 1

www.nadacevia.cz

Šéfredaktor: Marek Šálek
Art director: Jan Vyhnánek
Jazyková redakce: Milena Tučná
Tisk: Integraf, Náchod
Vychází díky podpoře Nadace Vodafone
Česká republika
ISSN 1805-4390, ev.č. MK ČR E 20786
Neprodejné

Rok jinak.cz

Nadace
Vodafone
Česká republika